

Tényleg megváltozott a modern társadalomban a férfiak helyzete? Ha igen, ez miben nyilvánul meg?

Nagy különbségek vannak az egyes kultúrákban a női és férfi szerepek között, de nem tudunk egyetlen olyan kultúráról sem, ahol a nők nagyobb hatalommal rendelkezének a férfiaknál. A nőkre mindenhol elsősorban a gyermeknevelés és az otthon fenntartásának felelőssége hárult, míg a politikai és katonai tevékenységek elvégzése a férfiak feladata volt. Az ipari társadalmakban a nemek közti munkamegosztás már kevésbé éles, mégis még mindig nagyobb arányban találunk férfiakat a hatalommal és befolyással járó pozíciókban. Ezeket a szempontokat vizsgálva a férfiak helyzetének változása elhanyagolható.

A történelem során folyamatosan változott a férfiak és a nők társadalmi szerepe. A modern ipar kialakulásával élesen elvált egymástól az otthon és a munkahely. A nőknek mindig inkább házias értékeket tulajdonítottak. Ez jelenleg is így van, de a XX. század derekától egyre magasabb lett a nők foglalkoztatottságának aránya, ahogy nőtt a munkahelyek és csökkent a gyermekszületések száma.

A 2008-as gazdasági válság felgyorsította ezeket a változásokat. Az elmúlt évek során sok nő vált családfenntartóvá, mert a férj elvesztette az állását. Gyakoribbá vált, hogy a magasabb presztízzsel és anyagi javakkal rendelkező nő szülés után újra állást vállal, és a férj marad otthon a gyermekkel. A férfiak túlnyomó többsége nem vállal elsődleges felelősséget a gyermeknevelésben, ez a döntés is inkább gazdasági jellegű, mint emocionális. A családi munkamegosztás ilyen fajta változása inkább a munkanélküliség kényszerének hatására, mintsem önként vállalt „szerepcseré” eredménye. Egy korábbi vizsgálat szerint Magyarországon a hagyományos társadalmi szerepek felcserélését a többség határozottan ellenzi ezért a patriarchális családi, társadalmi berendezkedése is felelős.

A gyárak, üzemek bezárása több férfit tett munkanélkülivé, mint nőt, ezzel erősen hátrányos helyzetbe kerültek a férfiak, ha a családfenntartó szerepüket vizsgáljuk. A most középkorú férfiak úgy szocializálódtak, hogy az ő feladatuk a család eltartása, az anyagi biztonság megteremtése. Ez a konzervatív társadalmi elvárás teherként nehezedik rájuk. A férfi önértékelésének fontos része, hogy a világ felé is láthatóvá váljék, ő az oltalmazó, a bástya a családban. Ezt a tudatot rombolja az individuum előtérbe helyezése a nő részéről.

Ha a szerephez kötődő normák társadalmi tények, akkor a társadalmi folyamatok meg is változtathatják azokat. Ez történik minden alkalommal, amikor a szocializáció intézményei, mint a család, az iskola, a tömegmédia új elvárásokat közvetítenek. A fiatalabb korosztály már liberálisabb gondolkodású, amit a társadalmi változások hoztak magukkal. Őket valószínűleg nem viseli meg pszichésen, ha a nő több diplomát szerez, vezető beosztásba kerül és a családfenntartó szerep felcserélődik.

A férfiak gondolkodásmódja is megváltozott? Ha igen, miben?

Bízom benne, hogy felismerik, az emancipáció a nők kiteljesedését mozdítja elő, belefér a család, az anyaság és a karrier is. Semmiképpen nem szólhat a férfiak elértéktelenedéséről. Manapság nagy hangsúlyt kap az individuum előtérbe helyezése, de ez nem jelenti a tradicionális szerepek eltörlését. Ugyanakkor szükséges, a konszenzus kialakítása, erre pozitív példa, ha a férfi kiveszi – nem átveszi – részét a nagyrészt nőkre háruló háztartási, gyereknevelési feladatokból. A magyar időmérleg adatai szerint a gazdaságilag aktív nők közel háromszor annyi időt fordítanak háztartási és karbantartási munkákra, mint az aktív

férfiak. Sokan a családon belüli egyenjogúság egyik kulcskérdésének tekintik, hogy milyen arányban vesznek részt a partnerek, házastársak a háztartási munkákban, más szóval, hogy milyen mértékben sikerül bevonni a férfiakat a hagyományos női házimunkák elvégzésébe. A megkérdezettek némileg más megvilágításban látják az otthoni munkák megosztását. A nők nagyobb hányada állítja, hogy valamennyi háztartási munkát egyedül látja el, míg a férfiak saját szerepvállalásukat magasabbra értékelik, jelentősebbnek érzik az által, hogy nagyobb arányban említik, hogy párjukkal egyenlően osztják meg a háztartási teendőket. Mégis úgy tűnik egyre nagyobb az egyenjogúság a házimunkák elosztása terén. Ez a változás az egész fejlett világban megfigyelhető. Egy ország gazdasági fejlettségének növekedésével a nők átlagban kevesebb házimunkát végeznek, a férfiak többet. Mindezek ellenére szó sincs az egyenlőtlenségek megszűnéséről. A férfiak megerősíthetik uralmukat azokban a szakmákban, amelyek hosszú távú elkötelezettséget kívánnak, míg a nők a gyerekvállalás miatt hátrányosabb helyzetben vannak.

Mit jelent manapság a férfiasság fogalma? Változott ennek a fogalomnak a jelentése az elmúlt években?

Milyen napjainkban az ideális férfi fogalma? Ennek a férfiak mennyire tudnak/akarnak megfelelni?

Társadalmanként, kultúránként, de még csoportonként is eltérő lehet, ahogy koronként is változik, a nem lehet egy fogalommal definiálni, hogy éppen mi a férfiasság. Én a férfiasság alatt kulturális formát, cselekvési modellt értek. Olyan férfikép melyet értéként, normálisként, követendőként ábrázol és elfogad egy-egy társadalmi csoport. Az ideális is variábilis, mindenkinek más a jó. Vannak bizonyos veleszületett és szerzett tulajdonságok, amik korszakonként sztenderd ideálként megfogalmazódnak. Ez a nő társadalmi helyzetétől függően is változik. Egyrészt elvárjuk, hogy a férfi legyen vezető, harcos, legyen az honvédő, sportoló, a művészet vagy a munka hőse. Ezek az elvárások a küzdelem és versenyszellemet közvetítik. Ugyanakkor erős igény mutatkozik a biztonságérzetre, az érzelmi megnyilvánulásokra, empátikus, iránymutató, gyengéd férfiakra is. Nincsenek könnyű helyzetben azok a férfiak, akik most keresnek párt maguknak. Nem könnyű az emancipált nőknek elegendő szabadságot, és a megfelelő időben érzelemgazdag, biztonságot nyújtani. Ne feledjük: A „férfiasságnak” nincs sok értelme „a nőiesség” nélkül, ennek a két egymást kiegészítő viszonyán keresztül nyer értelmet mindkét szó.

A feminizmus/női egyenlőség milyen hatással van a férfiakra? Miért használják sokszor negatív jelzőként a feminista szót?

A feminizmus a 17. százdban megjelenő széleskörű mozgalom, mely filozófiai, morális, esztétikai, tudományos, szociális és politikai nézőpontból lényegesnek tartja mindazt, amit a nők megélnak (M. Miroiu). Ideológiaként megfogalmazták, hogy a férfiak fölérendelt és a nők alárendelt szerepe a legtöbb társadalomban hatalmi viszonyt jelöl. A mozgalom egyik alaptétele "A nőt, mint társadalmi csoportot, számtalan hátrányos megkülönböztetés és erőszak éri pusztán azért, mert nő." A feminizmus célja tehát az, hogy a nők számára is biztosítsa azokat az emberi jogokat, amelyek egy férfit megilletnek.

A nők életében a változást, magával hozta a társadalmak demokratizálódása, így a nők számára pozitívnak ítéltető változás nem csak a vitathatatlanul sokrétű, számos irányzattal bíró mozgalomnak tudható be. Ezek a változások nem hatnak hátrányosan a férfiakra, a változások megvalósulása fokozatosan történt, és számukra is hozott előnyöket. Az un.

„egyenlőséggel” bizonyos szinten még jól is jár a férfi, mert a nő tanulhat, karriert építhet, jövedelmével hozzájárul a család anyagi biztonságához, ugyanakkor ezzel a nő számára „kettős teher” jött létre, mert a magyar társadalomban ma is él az a nézet, hogy egyenlő arányú munkavállalás mellett is, a házimunka és a gyermeknevelés elsősorban a nő feladata.

A mozgalom az 1980-as években jobboldali gondolkodók ellenreakcióját váltotta ki, ezek a feminizmuskritikák bekerültek a köztudatba. A kritikusok szerint a nők elérték a feminista célkitűzések többségét, közben pedig elviselhetetlenné váltak. Létezik a feminizmusnak egy olyan radikális szárnya, ami férfiellenes gyűlöletcsoport tevékenységük degradáló a mozgalomra nézve. Az erőszakos, követelőző sokszor minden racionalitást nélkülöző, férfiakat megalázó, őket illető szerepektől való megfosztását célként megjelölő irány ellenszenvet vált ki férfiakból és nőkből egyaránt.

Elképzeltető, hogy a férfiak és a nők egyszer mindenben egyelők lesznek? Ha igen, ez a férfiakra milyen hatással lesz?

Nem, ez elképzelhetetlen. Mindenben nem lehetnek egyenlők, mert mindkét nemnek megvannak a sajátos genetikailag kódolt, társadalmi szinten elvárt, és fizikailag teljesíthető feladatai és határai. Ugyanakkor vannak olyan területek, ahol kívánatos lehet az egyenlőség megteremtése. Az Európai Unióban folyamatosan napirenden van a nők és férfiak társadalmi egyenlőségének kérdése. a nemek egyenlőségével kapcsolatos uniós intézkedések hat fő területet határoztak meg. Ezek a következők: a nők és a férfiak egyenlő mértékű gazdasági függetlenségének megteremtése; a szakmai és a magánélet összeegyeztetése; a két nem egyenlő arányú képviselése a döntéshozatalban; a nemi bűncselekmények valamennyi formájának felszámolása; a nemekhez kötődő sztereotípiák leküzdése; valamint a nemek közötti egyenlőség előmozdítása a kül- és fejlesztési politikákban.